СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 76. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 1-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 76. Jersey City, N. J., Wednesday, April 1, 1936. THREE CENTS

УКРАЇНЦІ ЖЕРТВОЮ ПОВЕНИ В ГВИЛИНҐ

ГВИЛИНҐ (Вест Верджінія). — Велике число українців у цій місцевості й околиці впало жертвою повени. Багато домів зовсім знищених. Все, що було в хатах, зруйноване брудною водою. У кількох випадках люди втратили все, що мали.

Просимо „Свободу" подати до публичного відома про нашу потребу грошевої помочи. Ми будебо глибоко вдячні за таку поміч від наших щасливіших братів-українців, одиниць і організацій. Червоний Хрест зробив тут чудову роботу, але, очевидно, його робота не може обняти всіх наших потреб.

Для збирання й розділу допомоги зорганізовано комітет, зложений з о. Нікона Романюка, о. Івана Ковальчика як голови й п. Петра Кабули як секретаря (адреса комітету: **4136 Jacob Street, Wheeling, W. Va.**). — Комітет.

РУХ ЗА ДОПОМОГУ ДЛЯ ПОВЕНЯН.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет для торговлі розглядає преріжні проекти допомоги жертвам повени та запобіження повеням набудуче.

Проекти запобіження повеням виринали в конґресі вже давно. Були сенатори й конґресмени, що все звертали краєві увагу на потребу такого закона, але ці законодавці все походили з центральних стейтів, яким повені грозять, тоді як законодавці зо східних стейтів усе такому законодавству противилися. Тепер перший раз в історії краю витворилася в конґресі ситуація, пригідна до ухвалення закона про контролю повеней.

Якщо цей новий закон мав би обняти цілий край, то на нього треба буде видати не менше, як міліярд долярів. Кошти були би розложені на 10 літ. Навіть нині цей закон може знайти ще багато противників, бо його кошти великі, а добродійства не такі очевидні.

Рівночасно з цим федеральним пляном повстають ріжні стейтові пляни, незалежні від федерального. В Пенсилвенії наприклад стейтова плянова рада виробила вже стейтовий плян запобіження повеням у стейті та предложила його стейтовому ґубернаторові. Кошти цього пляну обчислено на 99 міліонів долярів.

ІРАН ОБУРЕНИЙ НА АМЕРИКУ.

ВАШИНҐТОН. — Іранський (перський) уряд повідомив департамент стейту, що він уже не буде удержувати ніяких дипльоматичних ні консулярних представників у Злучених Державах. Як причину цього рішення подано зле трактування іранських горожан в американській пресі.

ЩЕ ДЕБАТУЮТЬ НАД ГЕРСТОМ У СЕНАТІ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для розсліду діяльности лабістів уже покінчив свою роботу.

Рівночасно в сенаті прийшло до ще одної дебати в цій справі, і знову в ній говорено багато про ґазетного видавця Вилиема Рендольфа Герста. Сенатор Минтон, член цього комітету, спровокований виступом Герста проти нього, заявив у сенаті, що „ми є краща порода свиней, ніж Герст та його трусливий перогриз, що пише йому передовиці". Він говорив далі, що в Герста свобода преси значить право опльовувати публичних робітників як свиней і зрадників свого краю. У відповідь на закид статті Герстових ґазет, що теперішній уряд веде послушний конґрес до потурання на диктатуру, сенатор Минтон заявив, що в Америці ми можемо боятися тільки „диктатури ґазетних видавців, гордих на свої гроші, напасливих, ароґантних, як Вилием Герст".

„Як ми вже дійшли до того", говорив Минтон, „що наших свобід боронить Герст, то ми краще віддаймо цей край назад індіянам".

ДИВНА ЕПІДЕМІЯ В ВИСКОНСИНІ.

МИЛВОКІ (Висконсин). — Обчисляють, що 120,000 осіб у цьому місті занедужали на дивну недугу, яку лікарі називають інфлюенцою кишок. Два чоловіки вже померли. Один з них занедужав, ідучи кораблем по озері. Як корабель приїхав до порту, він уже був неживий.

Недуга має вже поважний вплив на промисли. В одній департаментовій крамниці занедужали за тиждень 200 помічників. Лікарі кажуть, що недуга переноситься через безпосередній дотик та повітря.

КРІВАВІ БІЙКИ МІЖ СОЦІЯЛІСТАМИ Й КАТОЛИКАМИ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО. — Між двома демонстраціями, з котрих одна була демонстрацією вчителів, а друга виходила з католицької церкви, прийшло в селі Сан Феліпе Торес Мочас, в стейті Ґванахвато, до кривавої бійки, в котрій згинули 16 осіб.

І ЛЕТУНКИ ГОТОВІ ДО ВІЙНИ.

Пані Кеніон з Бостону, що побила в летництві кілька рекордів, заявила публично, що вона й іще кілька летунок приготовляються до активної участи в наступній війні. Вона дала до зрозуміння, що готова братися за всяку летничу роботу у війні, але не бути пілотом бойових літаків, що беруть участь у самому бою.

АЛБЕРТІЙСЬКИЙ УРЯД УСТАЛЮЄ ЦІНИ НА ТОВАРИ.

Р. С. Маннінґ міністер промислу і торговлі в Алберті, сказав на мітінґу стоваришення подрібних купців в Едмонтоні, що уряд Алберти рішевчо усталити кодекс справедливої ціни на товари. Коли купці не будуть придержуватися тих цін, які будуть усталені урядом, то вони втратять право займатися купецтвом у провінції Алберті.

Далі Маннінґ виявив, що уряд установить окрему раду, яка буде доражджувати ціни гуртівень. Щодо подрібного продажу, то подібна дорадча рада вже в Алберті працює.

1,206,429 ОСІБ У КАНАДІ БЕРУТЬ ДОПОМОГУ.

Звідомлення, подане в палаті послів в Отаві, показує, що при кінці грудня 1935 було в Канаді 1,206,429 осіб, що побирали допомогу від уряду. Цілий рік число стояло приблизно коло 1,200,000, але у вересні і жовтні було впало до 969,745 і 988,804. У посушних околицях в західніх провінціях роздавано допомогу приблизно 175,000 особам кожного місяця.

Число безженних, бездомних безробітних у допомогових таборах вагалося між 8,236 у травні 1933 до 27,078 у грудні того самого року. В грудні 1935 р. число було 19,382.

ЗАВОРУШЕННЯ ЧЕРЕЗ СТОДОЛУ.

Громадський уряд у Тишківцях, повіт Городенка, рішив розібрати стодолу, яку побудував один господар всупереч приписам будівельного закону. Одначе власник стодоли не хотів до цього допустити і зібрав кількасот людей, головно молоді, що обкинули камінням робітників і чотирьох поліцаїв. Коли заклик поліції розійтися був безуспішний, постерунковї дали шість стрілів у повітря, а потім розігнали юрбу, при чому одну особу легко ранено багнетом у бік.

НОВА ГАРМАТА.

Одна шведська фабрика випустила новий тип воєнної морської гармати, яка має на меті обстрілювати літаки. Вона випускає 120 стрілен на мінуту на віддаль 5 км. і не перериває своєї праці.

ЗАЙЦІ ЇДЯТЬ ОВЕС.

Внаслідок великого холоду і глибокого снігу велике число зайців набігло на фармерські подвіря в околиці Крейн Валей (Канада) і їдять овес та іншу пашу. Фармери твердять, що мають з того багато страти.

ВІДКРИЛИ НАЙСКОРШУ ПОДВІЙНУ ЗВІЗДУ.

Проф. Джеральд Куйпер, молодий астроном з Голяндії, подав у Делавер, Огайо, підчас своїх відвідин в астрономічній обсерваторії до відома, що він відкрив недавно подвійну звізду, котру треба вважати найскоршою звіздою на нашому овиді. Звізди знаходяться в сузірю Офіюхус та роблять повний оборот довкола себе за 20 місяців. Звичайний такий оборот виносить сто літ, а найскорший, досі відомий, десять літ.

ОСНОВА ДЛЯ ГРОМАДСЬКОГО КРЕДИТУ ПРИГОТОВАНА.

Товариство Подрібних Купців враз з секретарем провінції виробили й оголосили начерк основного закона для управильнювання торговлі в Алберті. Цей основний закон має послужити за перший крок до запровадження громадського кредиту. Аж по впровадженню його в життя має зачатися виплата дивіденд. Однакож уряд сподівається, що цей закон увійде в силу вже коло 1. квітня 1936. За ним мають іще прийти окремі кодекси для всіх галузей подрібної торговлі. Для запровадження громадського кредиту потрібно повної контролі розділювання всякого добра.

Між найважнішими прикметами закона є кари за його нарушення і вони включають завішення та відібрання лайсенсу від купця, що цей закон знехтує. На основі закона уряд має назначувати мінімальні ціни і забороняти продавання річей нижче ціни випродування з зиском. Продаж продуктів фарми по „несправедливих" цінах має бути також заборонений через назначення мінімальних цін.

Закон підлягає ще переріблці та змінам.

КОМІСІЯ МАЄ РОЗСЛІДИТИ КАРНУ СИСТЕМУ КАНАДИ.

Ернест Ляпойнт, міністер справедливости, оповістив назначення королівської комісії з трох людей для розсліджения адміністрації канадійської карної системи та можливостей її направи і реформи. Головою комісії назначено суддю вищого суду Квебеку, Жозефа Аршамбо, а йому мають помагати адвокат Р. В. Крейґ, королівський радник з Вінніпеґу, та Гаррі Ендерсон, журналіст з Торонта, що недавно уступив зо становища управляючого редактора щоденника Ґловб. Адвокат Алан Фрейзер з Отави має бути секретарем комісії.

Комісія має майже необмежене право розслідити та подати свої поміченя про всяку сторону життя в карних заведеннях, перейти рекорди минувшини, способи, уживані в теперішності, намітити пожадані реформи. Комісія має оглянути всі карні заведення в Канаді і має кликати до переслухання всіх урядовців та вязнів, яких лише схоче.

ЗБІР КЛЕНОВОГО СИРОПУ В КАНАДІ.

У 1935 році в Канаді наточено 2,251,000 гальонів сиропу. Цукру з кленового соку випродуковано 6,539,000 фунтів.

ФЛЯНДЕН ПРО ДОГОВОРИ З НІМЕЧЧИНОЮ.

Французький міністер заграничних справ Флянден говорив до своїх виборців, що тяжко буде дійти до згоди з Німеччиною, поки вона прописуватиме собі спеціяльне право рішати, що є моральне, та далі проповідуватиме фільософію, що сила вища всього.

СПОРТ ЗМИВАЄ ВСЯКІ ГРІХИ.

Має Німеччина дві славні спортсменки: Олену Маєр, чемпіонку у шермі (фехтування) і другу Гертруду Берґман, що теж уславилась ногами чи руками. Вони мають бути представницями Німеччини на берлінських Олімпійських ігрищах. Та мають вони тільки одну хибу — вони жидівки. Але з огляду на їхні заслуги уряд хоче надати їм усі права німецьких громадян. Славні письменники-жиди, що мають великі імена у літературі, такої чести не доступили. Краще було би, якби замість писати були занялись копаним мячем.

ПЯНИЙ ШАЛЯПІН.

Відомий російський співак Теодор Шаляпін перебуває тепер на гостинних виступах у Токіо. Цими днями в одному токійському ресторані впився Шаляпін до безтями і тоді став співати московські пісні з часів японсько-московської війни 1905. р., якими москалі знеславляли японців. Кілька японських старшин зрозуміли слова пісеньок і зажадали від Шаляпіна, щоб він негайно вийшов з льокалю. Але Шаляпін виступив тоді проти японських старшин з лайкою, називаючи їх „жовтими малпами" та іншими зневажливими словами. Шаляпіна завели до поліційного комісаріяту, де списали протокол. Наступного дня Шаляпін явивсь у президії поліції, висловлюючи свій жаль з приводу пяницької авантури та вияснюючи, що він не знав, як скільки японські алькоголі міцні. Шаляпінові загрозили, що видалять його з Японії за ще один такий „виступ". Недавно в Стокгольмі Шаляпін теж так упився, що зовсім пяний побив директора стокгольмської опери.

ЗАКЛАД, ЩО ТЯГНЕТЬСЯ 25 ЛІТ.

У 1910 р. один мадярський інжинір, що був у Південній Америці, зробив заклад з американським королем залізниць Астором, що він може пішки перейти ту саму дорогу, яку мають залізничі шляхи Астора. Астор сказав, що дасть йому 100,000 долярів, коли інжинір докаже такої штуки. І вибрався мадяр у світ. Має перейти 182,000 км., і то до 1940 року. Мав він тоді 25 літ. Уже ходить 25 років і має за собою 173,000 км. Перейшов 56 країв, вивчив 14 мов, 4 рази переїхали його авта, раз заломався міст під ним, зужив 815 пар черевиків (дуже мало!) і певний, що виграє заклад іще перед речинцем. Американський міліонер іще живе і зложив для нього гроші в банку. Мадярський інжинір має нині 50 літ і переживає цікаве життя.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ Й СОВЕТИ

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає:

Події на европейському континенті та в Азії дають большевикам нагоду використовувати напружене положення для своїх цілей. Боязнь Великої Британії перед японською експанзією в Азії та страх Франції перед Німеччиною в Европі це дуже пригожий ґрунт для большевицької акції. Щоб показати, що в Советах не все в порядку та що українці ніяк не погодилися з існуючими обставинами, Українське Бюро в Лондоні помістило в англійській пресі низку дописів про положення українців під Советами. Ці дописи помістив цілий ряд щоденників і тижневиків. І так напр. „Таймс" з 9. березня пише в статті „Українці й Совети" таке:

„Теперішне положення посилило у всіх держав змагання, щоб себе забезпечити. Воно теж є причиною заключування пактів із Советами. Цей факт був причиною, що англійська преса й інші чинники припинили були всяку критику Советів. Хочемо вірити, що це не означає, що в Англії забули про терпіння українського народу, в тій Англії, де все можна було підносити голос у справі поневолених народів".

Далі пишеться про терпіння українців під Советами, про те, що українцями все ще далі наповняються тюрми Сибіру, та згадується голодову катастрофу, спричинену з розмислом Москвою.

ВИКЛАД ПРО ПОЛОЖЕННЯ НА ЗАКАРПАТТЮ.

ЛОНДОН. — У Королівському Інституті Міжнародних Справ відбувся 27 лютого дуже цікавий виклад про положення на „Підкарпатській Русі". Яке велике заінтересування викликають українські справи в Лондоні, доказом того була переповнена саля Інституту. Виклад оголосив С. А. Мекартней, член Англійсько-Українського Комітету, який недавно їздив до Чехословаччини, щоб там перестудіювати положення меншостей. Виклад, як подає Укбюро, мав довірочний характер.

ФІЛЬМА „ТАРАС БУЛЬБА" В МОСКОВСЬКІМ ОБРОБЛЕННЮ.

ПАРИЖ. — „Нове московське знущання з України" — так називає Офінор нову фільму „Тарас Бульба", яку російська преса називає архитвором фільмової техніки. Автором цеї фільми є Грановський-Ліберман, бувша зоря большевицької кінематоґрафії. Він тепер перебуває в Европі. На її поставлення видано величезні суми гроша. Здіймано картини на Мадярщині, хоч фотографії могли бути зняті цілком добре і під Парижем, бо мадярські воли також подібні до українських як і французькі. Грановський возив артистів по цілій Европі і шукав відповідного місцевого кольориту. Але все намарно, бо в фільмі нема ні дії, ні фолькльору, ні природи. Грановський хотів дати і нову музику. Але підсунули йому замісць нової музики старі кабаретові московські мотиви. З духа твору Гоголя зроблено все можливе, щоб зганьбити українців. Тарас Бульба, український полковник, виставлений згідно з московською традицією як здоровезний мужичок, що пе горівку і качається в болоті та пишається на козацькій раді тим, що заявляє, що козаки не вміють ні читати ні писати. Козаки виглядають, як попало, а поляки виступають у староскитських строях. В цілій фільмі не видно жадного — жида, нібито нема жидів у повісті Гоголя. Бульба вмирає якимсь чудернацьким способом перед козацькою лавою, яка співає пісню з чисто московським духом „Бальшая кракаділа па уліцам хаділа". Єдине приємне враження з фільми це те, що при виставі саля була цілком порожня і є надія, що фільма скоро цілком провалиться.

САМОСТІЙНОСТИ, А НЕ АВТОНОМІЇ.

БІЛГОРОД (Юґославія). — В Загребі, столиці Хорватії, відбулася велика хорватська демонстрація, в якій взяло участь понад 50,000 народа. Був це похорон бувшого хорватського студента Стефана Явора, що помер у вязниці. Він був засуджений на 20 років тюрми за вбивство Тоні Шлеґера, хорватського редактора, що в 1929 р. перейшов на сторону юґославської диктатури і боронив короля Олександра. В похороні Явора взяли участь усі найвизначніші хорватські провідники разом з Владком Мачеком. Самі провідники і бувші товариші Явора з вязниці несли домовину. Над гробом виголошено багато гострих промов, звернених проти Сербії й тих держав, як от Франції, що підпирають сербську диктатуру. Бесідники домагалися для Хорватії цілковитої незалежности. Вони взивали провідників не зводити з Білгородом торгів за автономію для Хорватії. Хорватським домаганням, казали вони, має бути повна незалежність Хорватії. Демонстрація і бесіди довели до сутичок з поліцією. Як тяжко ранених відвезли до шпиталів 23 особи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОТРІБНА НЕГАЙНА ПОМІЧ

Кожний день приносить нові відомости про те нещастя, яке діткнуло велику частину нашої української громади в Америці. Довідуємося, що шкода, яку потерпіли українці одної тільки громади, виносить коло $300,000. Коли так, то щож тоді думати про величину шкоди, яку мали всі українці, що потерпіли від повені? Та нам здається, що колиб ми знали, що нещастя стрінуло тільки одну з наших громад, і то громаду патріотичну і жертвенну, а такою є громада Мікізракс, у стейті Пенсилвенія, то вже це одно повинно бути вистарчальним, щоб повстати серед нас велику ратункову акцію. Цеж пропало наше українське добро. Цеж потерпіли наші добрі й патріотичні люди і наші інституції. Чи можна не допомогти їм піднестися на ноги, принаймні в першій хвилі, в найгіршому часі? І чи можемо бути глухими на голоси розпуки наших людей з Гвілінґ, чи з наших громад у стейтах Месечусетс, Конетикот і інших?

Читаємо в звітах, що Американський Червоний Хрест робить чудову роботу і допомагає і нашим людям. Але разом з тим пишуть нам наші люди, що ця допомога є **невистарчальною.**

Виходить, що треба доконче організувати ще **окрему** українську допомогу для українців, потерпілих від повені. З такого заложення вийшло й Обєднання Українських Організацій в Америці. Воно вважало за річ природню й самозрозумілу, що нам, українцям, уже як американським горожанам, треба допомагати тій добродійній акції, що її веде Американський Червоний Хрест. Бо треба, щоб і в Американськім Червонім Хресті знали, що американські українці допомагають його акції. Про те говорилося й писалося в нас багато разів. І то головно тоді, коли почато в нас організувати з ріжних сторін Український Червоний Хрест. Та тепер треба нам іще окремої, самостійної української акції для нашої власної допомоги нашим власним людям. Бо наші люди, як виказують факти, потерпіли від повені мабуть найбільше. Для бідного робітника втратити все, що було в хаті, являється великою втратою. Ці втрати є тим більш болючі, що люди наші не мали на такі випадки обезпечення, та що тепер нема роботи, щоб заробити на прожиток, а не то на обстанову хати або закупно одягу чи білля. А треба знати, що велика маса людей вратувалася від повені тільки з життям, а більше з нічим.

Все те вказує, що поміч є конечна, та що треба великого напруження всіх наших сил, щоб зорганізувати відповідну ратункову акцію. Та можемо ствердити вже тепер, що це нещастя вже зрозуміли і відчули деякі наші громади, церкви, організації й особи. І вже поспішили з жертвами, даючи тим добрий приклад, як треба поступати в таких випадках народнього нещастя. Віримо, що так поступлять і всі інші українські громади та всі свідомі українки й українці.

„РІВНОПРАВНІСТЬ" НІМЕЧЧИНИ І ЩО ДАЛІ?

Не будь версайського договору, не булоб і Гітлера. Правдивість цієї думки ще ясніше виступає в звязку з недавним проголошенням німецького диктатора про ліквідацію договору в Льокарні. Фатальну, лиховісну ролю в історії Европи і може цілого світа відіграв версайський договір, ця дитина мстивого й упертого дідугана Клеманса. Це головно він змарнував благородні пляни президента Вилсона, він же спаралізував усі спроби Англії довести до гідного порозуміння між побідниками й переможеними. Клемансо і його однодумець у протинімецькій політиці Пуанкаре уважали, що Німеччина **за все заплатить,** хочби це тревало й не одно покоління. На всі розумні закиди щодо цього пляну французькі державні діячі відповідали, що, мовляв, „ви, панове, не знаєте німців".

Розрахунок французьких диктаторів мира був помилковий. Вони пішли слідами цісаря Наполеона, що держав цілу Німеччину в своїх руках аж до 1813 року. Наполеон подарував селянам у більшій частині німецьких держав визволення від панщини і міщанам рівноправність із шляхтою. Але французькі контрибуції і постійне вмішування французьких ґенералів у внутрішні німецькі справи збудили в німецькім народі сильний спротив проти чужого панування. З пониженням і поневолення виросла міцна воєнним духом Прусія, що 1870 року розторощила Францію і обєднала всі німецькі землі, крім Австрії.

Через 100 років історія неначе повторилася. Німеччині „подаровано" 1918 року демократичну републику, але разом з тим економічні тягарі, контрибуції наложено на неї понад міру. Врешті самі переможці почали сумніватися, чи заплатить Німеччина ті довги, що їй були подиктовані. Накинувши Німцям мировий договір, що дозволяв німеччині мати лише 100 тисяч найнятого війська, переможці думали, що зліквідували німецький мілітаризм. Але помилилися: 100-тисячне німецьке військо стало основою відродження воєнної могутности Німеччини. Німецьку політику врешті взяли в свої руки старшини й ґенерали, пройняті духом старого мілітаризму. Вони вміли скинути відповідальність за всі внутрішні повоєнні труднощі Німеччини на зовнішні обставини, на версайський договір. Франція пішла від 1930 р. на уступки німцям. Але було вже запізно. Хвиля націоналізму залила Німеччину. „Третє цісарство" під проводом Гітлера вже не переговорює з переможцями 1918 року, а ставить їх перед готовими фактами.

У своїй промові 7. березня Гітлер зазначив, що скасування льокарненського договору остаточно ліквідує нерівноправність Німеччини і що після цього Німеччина готова вступити до Ліґи Націй. Сусідні з Німеччиною держави не вірять миролюбним заявам Гітлера. Загально відомі його вискази в книжці „Моя боротьба", де він звеличує силу, насильство в політиці внутрішній і особливо в закордонній.

Очевидно Франція, допустивши озброєння Німеччини, що почалося в шаленому темпі від 1933 року, не може сама почати війну за порушення льокарненського договору. Франція шукає для себе інших способів безпеки: збільшує свою мілітарну силу та зміцнює фронт своїх союзників. Після акту 7. березня можна сподіватися нових, ще більших перегонів у збройенні всіх европейських держав.

Куди веде конкуренція в збройенях, знаємо добре з минулого. Нарешті приходить момент, коли гармати „самі стріляють". Европа, а може й країни поза Европою стоять на порозі трагічних подій, що можуть обернути в руїни нинішні здобутки культури й цивілізації.

Не самий версайський договір завинив, що через 20 років після світової війни 1914—18 р.р. знов кріваве марево встає над світом. Війна заложена в самих основах сучасної продукції, що женеться за зисками **всякою ціною,** як це роблять фабриканти зброї. Але без версайського договору не булоб такої **воєнної психози,** що охопила тепер держави й народи.

В. Т.

ВИКИДАЮТЬ УКРАЇНЦІВ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ

Одну з найприкріших сторінок у книзі історії чесько-українських взаємин виповнює справа викинення українців із Закарпаття. Свого часу „Лідове Новіни" писали, що Чехословаччина викинула коло **1,600 Українців.** Цей орган виправдується перед поляками, що почали були викидати з Польщі чехів, тим, що це, мовляв, не чехів, а українців. Чехословаччина викидала не поляків, а українців. Причому, як причину того викидання подавалося те, що в них, мовляв, „не були документи в порядку"... З цим викидуванням було аж кілька скандальних історій, бо викидувано не тільки звичайних українських емігрантів-рядовиків, але й чільних та заслужених українських діячів, ба навіть тих, що на Закарпатті жили по 40 і 50 років іще перед переходом тієї землі до Чехословаччини. Ці викидання ще досі не припинилися.

Саме недавно до Праги приїхала делєґація і звернулася до міністерства внутрішніх справ з інтервенцією у цій справі. Міністерство внутрішніх справ дало пояснення, що „цей розпорядок був виданий не спеціяльно супроти українців, а супроти тих осіб, в яких були документи не в порядку, або вони чимось провинились... і що це буде виразно місцевим урядовим чинникам..." Як бачимо, то з того пояснення видно, що розпорядок вийшов таки з Праги, а місцеві урядові чинники старалися в той спосіб зрозуміти духа того розпорядку і показати свою ревність, що стосували розпорядок виключно до українців. Не є правдою, що документи тих українців були не в порядку, бо всі вони майже без винятків мали т. зв. нансенівські пашпорти або посвідки земських урядів, що потверджували їм право на побут (право асилю). Це право в адміністративній дорозі уряди з року-в-рік автоматично потверджували. Колиб навіть припустити, що хтось з українців на Закарпатті і не мав документів в порядку, то чеські урядові кола певне настільки свідомі, що добре знають, що все це українська політична еміґрація, яку вони прийняли на свою територію, — в даному випадку на частину українських земель, — не для їх прекрасних очей, а зогляду на міжнародні зобовязання щодо права асилю та з огляду на моральні обовязки супроти тих українців, які уможливили їм творення армії (у Києві та по всій Україні). При дрібці доброї волі чеські урядові кола могли теж звернутися до цілого ряду існуючих українських установ у Празі і дістати авторитетне пояснення у справі кожного українця.

На превеликий жаль уряд використав тільки притоку для того, щоб українців викидати з меж держави. Нам відомі факти, що українцям, які були до того ще на державній службі, доручувано на письмі, щоб вони добували собі до якогось часу польських пашпортів, бо, мовляв, „виявилося, що територія, з якої ви походите, належить до Польщі..." Через те чеська влада позбавляла еміґрантів права побуту на основі нансенівського пашпорту. Ясна річ, що така поведінка з юридичного боку звичайне безправство: бо як хтось може силувати когось брати польський пашпорт, коли ніхто з тих осіб ніколи не був польським громадянином та резиґнував з громадянства, залишаючись еміґрантом?! Ще більше безправство — відібрати нансенівські пашпорти від людей, які ніяких інших пашпортів не мали. Коли хтось пашпорту не хотів віддати, то його видуровали під притокою, що він потрібний для якоїсь судової справи, після чого негайно даному еміґрантові закидали, що він „перебуває на території Чехословаччини без належних докементів" і викидали за кордон, здебільша на польську сторону. Чеські власти не оглядались ні на родинні звязки ні на урядове чи громадське становище невинного українця: були випадки, що вчителям ще винні гроші за навчання у державній школі, а проте їх викинули, навіть не виплативши належних сум! Злобні твердять, що це останнє було навіть одною з причин, чому українців викидали та викидають з Підкарпаття.

Одначе справжні та важніші причини деінде. Першою причиною було безумовно бажання приподобатись полякам. Як знаємо, до цілі воно не довело, бо незалежно від тієї ревности органів чеської влади супроти українців — чесько-польські відносини були і є напружені.

Другою важною причиною викидання українців була їх совісна праця на Закарпатті. Цеж вони, ці українці-еміґранти, вклали чимало зусиль у засновини шкільництва всіх типів, кооператив, Просвіт, спортових товариств. Вони зробили перші та найважніші кроки на шляху до національного освідомлення занедбаного населення. А що були це, загалом беручи, дуже свідомі робітники та трудова інтеліґенція, то й не диво, що мали значний вплив на хід закарпатського життя. І та діяльність еміґрантів-українців насторожила до них усіх короткозорих звеличників чехізації та словакізації Закарпаття. Вийшов такий абсурд, що переслідуваними стали ті українці, які були найщирішими приятелями чеського народу й держави та найлояльніше поводились супроти чехо-словацької державности, а в одному фронті проти них станули — поруч із чеською владою — ревізіоністи мадяри, румуни й жиди! Старі москвофільські симпатії перемогли у чеських бюрократів, які не розуміли, що якраз національно свідоме українство може стати найсильнішим забором проти ревізіоністичних затій мадярів! Короткозора політика у культурних та господарських справах Закарпаття спричинила чехо-словацькій державі величезні шкоди, відштовхуючи від неї найприхильніші елементи та не здобуваючи на їх місце інших. Ось і справа викидання українців: яка користь вийшла для ЧСР, що держава позбулась кількасот українських інтеліґентів?! Чи та користь така велика, що варта була викликувати таке величезне оґірчення серед усіх українців у світі та й серед самого закарпатського населення, яке пізнало тих людей з їх позитивної праці та зрозуміло їхню кривду?

Хочеться вірити, що державний розум чехів зупинить їх перед історичними помилками інших держав і народів, які добра такою політикою собі не придбали. — („Діло").

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.
Частина друга.

38

Треба боротися силою. А де та сила? Розенкранц? Блютрайх? Бабчинський? Ці павуки? Ці хижаки, які тільки хоробрі тоді, коли його жертва лежить перед ним звязана? Вони є виною, що народ кидається сьогодні на нас. Вони ожебрачили його, зробили з нього безличну худобу, а тепер дивуються, що та худоба, почувши в собі трошечки сили, йде й убиває їх.

Ні, не ті бандити, що ти думаєш. Шукай їх деінде. І знай, батьку, що коли ти даси на розстріл чи шибеницю хоч одного з них, я виступлю й убю твого Розенкранца, а тоді бери й мене на суд разом з тими бандитами.

Виговорила це й замовкла. Груди її хвилювалися. Очі все ще вибухали вогнем.

— Ти збожеволіла, дочко, — проговорив спокійно Йонаш.

Підчас мови Кіті він увесь час міняв барву обличчя. У ньому щось варилося. Кіті голосно засміялася. — Збожеволіла! Так. Я збожеволіла. Тільки ти не збожеволів, коли озброїв проти себе ввесь народ. Сором, батьку! Ганьба! Дивися, щоб не прийшлося тобі цього спокутувати й то гірко.

— Ти хочеш мене вчити! Ґаразд, — видушує він через свою лють. Він закурює цигарку. Помітно тремтить рука. Намагається тримати себе.

— Ну, то як же по-твойому?

— По-мойому вже пізно. Ти вже нічого не можеш робити. Тебе тут ненавидять, бояться й разом чигають на твоє життя. Тут треба здобути собі інших ніж ти маєш людей. Тутешніх, отих звичайних гуцулів, провідників народу треба нам здобути й запрягти їх до нашого воза. Це, місцеві люди мусять боронити Мадярщину.

— Тільки чекай на них, — каже Йонаш. Ти дай їм тільки змогу й через двадцять чотири години будуть тут українці.

— Розуміється. А щож ти думаєш? Думаєш, що та горстка збунтованих вояків без гуцулів загородить їм шлях? Треба якомога швидше ратувати положення. Треба перетягнути на нашу сторону гуцульських проводирів. Цоканів мусимо за нами мати.

— Ааа, он воно...

— Не акай, а краще думай. Цокани тепер опанували масами. Їх голосу послухають. За ними підуть усі. Все одно ти з Розенкрацами нічого не вдієш. І коли ти будеш проти Цоканів, це значить проти всіх гуцулів. Батьку! Випусти Дмитра Цокана.

— Хо-хо-хо! — заливається Йонаш. Він морщить чоло, закладає ногу на ногу. — Ти, дочко, аж надто турбуєшся долею цього парубка. А знаєш ти, що його народній комітет вибрав командантом української залоги Ясіня.

— Української? — Кітіні очі збільшилися.

— Розуміється.

— Думала гуцульської.

— Так. Але вони виступають разом з українцями та звуть себе цим імям. Вони мають український прапор і ведуть переговори з українською владою про прилучення цілого нашого Підкарпаття до України.

Кіті задумалася. Батько уважно слідкував за змінами виразу її обличчя. Подумавши хвилину, вона повільніше обертається до батька й лагіднішим тоном питає:

— А що ти думаєш з ними робити?

Йонаш відповів не одразу. Він ніби думав над чимсь іншим. Міцно стулені уста, очі вперті в одно місце.

— Це з ким? Аа, з тими? — підніс до уст цигарку й затягнувся димом. — Те, що скаже суд. Думаю, що суд знатиме це краще від мене з тобою, — проговорив він.

— Алеж тепер ти маєш право над ними у своїх руках.

— Я видам їх судові.

— І ти добре обдумав цей крок? — Вона піступила ближче до батька. Той, сидячи, відхилився назад.

— А всеж таки, батьку, памятай за себе. Я також за те, щоб карати зрадників батьківщини, навіть коли це є коханий і навіть, коли рідний батько. Але...

— Ну?

— Але тут справа трохи інша. Послухай, батьку. Те, що молодий Цокан призначений командантом української залоги. Ах, лиши ту твою міну. Це мене направду турбує. В цьому криється глибока для нас небезпека. Гуцули, як там вони не настроєні, а за смерть свого команданта завжди зуміють так чи інак помститися. Я думаю пуститися тут на хитрощі. Слухай.

— Ну, слухаю, — коротко й неповажно кидає Йонаш.

— Ах, колиб ти тільки не вважав мене за таку дитину. Колиб ти хоч на хвилину міг поважно зо мною розмовляти. Признаюся. Я покохала Дмитра Цокана. Покохала, бо він на мою думку заслугував цього.

— Коли твоя думка грала таку ролю у твоюму закоханню, то добре булоб, щоб вона допомогла тобі стати розумною.

— Ти все своє.

— Як і ти.

— Він був хоробрий і вірний вояк нашої армії. Він з природи шляхотний та розумний. Зрештою серце не розбірається в тому, хто він і що він. Воно загоряється й горить. І колиб його тепер розстріляли чи повісили — знай, я того не переживу. Думай собі, як хоч, роби, що хоч. Я чомусь вірю, що він тут не є винен, а разом, мені здається, що його можна буде перетягнути назад до нас. Він мене також любить. Це я знаю й можу це доказати. Я хочу з ним поговорити одна на самоті. Хочу бачити його, хочу запитатися, що з ним сталося. Зрештою ти й сам добре знаєш, як потрібні нам такі люди, — такі Цокани, Пластуни!!.. Це наша опора тут. І коли вдасться мені затягнути його до нас, уяви собі, яку дістанемо потугу. Поперше, розібємо братів Цоканів, по-друге, комендант української залоги буде нашим командантом. Це все чиста монета в нашу кишеню. По-трете, я зможу бути з ним також чинною в нашій боротьбі. Ми, батьку, повелиб її іншими шляхами. Ми не шукалиб спільників між Блютрайхами і Розенкранцами. Тату! Ну?

Вислухавши Кіті, Йонаш сказав: — Це все гарне, але мені не подобається.

— Чому? Ну, чому, тату? — швидко питає вона.

— Все то не реальне. А зрештою, як би ти думала це перевести?

— Улаштуй мені побачення з Цоканом.

— Ха-ха-ха! Це так. Допоможи донці зустрітися з її любим, та це й твоїм ворогом. Це гарно.

— Алеж, тату! Тут справа поважніша. Він є моїм коханим, але не в тім річ. Ти не роби з себе того, що не розумієш справи. Ти кажи мені: хочеш допомогти мені, чи не хочеш? Кажи! Тату! Кажи, а я зараз же піду, кажи! Аа, ти мовчиш, ти думаєш, тобі прикро! Ну, тату? кажи!

Йонаш зривається і швидко ходить по кімнаті. Робить широкі кроки, заложивши руки в кишені. Кіті також біжить за ним.

— Тату! Ну, чого ти мовчиш? Чому не скажеш? Тату. Коли ти любиш мене, коли любиш батьківщину, за котру страждаєш, зроби мені це! Зроби, благаю тебе! Зроби ради мене, твоєї єдиної дочки.

Йонаш зупинився. — Стій, каже. Дай подумати. Ти вимагаєш від мене дуже багато. Ти зробила поганий вибір. Ти мусілаб обережніше, але добре! Знай, що роблю це тільки для тебе. Тут комісія вирішила їх всіх відправити ще нині до Сиготу. Але я зміню. Вже досить пізно. Ти втомлена та й я також. Йди додому й чекай його коло десяти годин вечора в себе. Ну, задоволена? Більше не муч мене. Йди, Кіті, геть. Маю ще безліч праці. Хвилина тепер дуже гаряча. До побачення, Кіті. Я можливо не прийду цієї ночі додому. Занятий. Скажи матері хай не турбується. До побачення! Виходь собі цими дверми.

Кіті підійшла до батька, взяла його руку, подивилася чуло й щиро в його очі. Зір батька й дочки зустрілися. Вона бачила в тих великих чорних очах багато болючого. Вона не видержує й її, також чорні й також великі очі наливаються сльозами.

Не треба, Кіті! Біжи, біжи! До побачення. Кіті міцно цілує його і швидко виходить.

(Дальше буде).

Як то булоб гарно.

— Ах, Петрусю, — каже жінка — як то булоб гарно, як ми ще перед шлюбом писали до себе. А як то булоб гарно, колиб ми знову так писали до себе й тепер...

— Щож це за сенс малоб, коли ми живемо разом і бачимося що дня кількадесять разів?!

— А саме — я моглаб на який місяць-два поїхати над море, а ти оставсяб дома...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ОДНІ В ОДИН БІК, ДРУГІ В ДРУГИЙ.

У Ню Йорку зорганізовано товариство „Ню Йорк Сіти Сосайті оф Пейтриотик Ситизенс", що поклало собі за ціль розвинути гордість з міста Ню Йорку та льояльність до нього з боку його мешканців.

Видно, організатори товариства побоюються, що загальний національний американський патріотизм, себто гордість з краю й льояльність до народу ослабить гордість і льояльності до міста, а цеї льояльности й гордости треба для здорового розвою й прикрашення міста.

У народів, у котрих національна свідомість іще не добре розвинена, треба спеціяльних заходів, щоб здушувати льояльність до місцевости та розвивати в неї любов до цілого краю, а знову ті народи, що вже розвинули як слід національну свідомість, часто завважують, що зле було душити або забувати за місцевий патріотизм.

НОВІ ЧАСИ, НОВІ ЗВАННЯ.

Питалась одна ґазета своїх читачів, які найдивніші заняття вони знають.

Один з читачів відповів, що його батько був „копер" ("cupper"): він прикладав людям баньки в ріжних недугах.

Про прикладання баньок знаємо зі старого краю. Знаємо про це з історії Америки, бо в життєписі Джорджа Вашинґтона пишеться, що він казав собі правильно спускати кров. Та в нас вироблися поняття, що в Америці вже давно люди переконалися, що це пустий спосіб поправляти своє здоровля. Та коли читач ґазети каже, що його батько тим тільки займався, то видно, що ті часи не такі дуже далекі.

І В АМЕРИЦІ МАЮТЬ КЛОПОТИ З ПОЛКОВНИКАМИ.

Ґенеральний прокуратор стейту Кентокі зарядив, що титул „кентокського полковника" є неправний. Мовляв, ніхто не має права носити такий титул.

Показується, що губернатори того стейту здавна мали звичай надавати своїм прихильникам титул полковників. За попереднього губернаторства іменувано 5,000 таких полковників, а всіх „кентокських полковників" при житю є тепер 17,000.

Отже 17,000 осіб утратить гарний титул. Очевидно, з такої утрати багато буде невдоволених. Бо коли людина була настільки наївна, що за такий пустий титул добивалася, то вона буде певно плакати, коли його втратить.

Чи можна назвати інакше цей титул, що не дає основ для ніякої громадської служби?

ПОЛКОВНИКИ В МЕКСИКАНСЬКІЙ РЕВОЛЮЦІЇ.

Свого часу багато клопотів з полковниками мало Мексико.

Підчас революції всякий, що зібрав собі банду жовнірів, називав себе полковником. Щось як на Україні отаманом. Коли центральний уряд збирався консолідувати край, себто заводити централізовану владу, отсі полковники виступали проти центрального уряду, бо вони боялися втрати своїх титулів. Цілими десятиліттями йшла через цю отаманію внутрішня боротьба в Мексику, ллялася кров у братовбивчій війні.

Розвязав її аж один революційний провідник, що впав на думку признати кождому, хто зголоситься до федерального війська з своїм відділом, такий титул, який він мав у тім відділі. В цей спосіб Мексико дістало кількадесять тисяч полковників, але почало вперше робити поступ на дорозі до консолідації.

І ТАК ПОВСТАВАЛИ ПОЛКОВНИКИ.

В одній американській драмі свого часу представляли мексиканського бандита, що казав себе титулувати ґенералом. Питається його американець, що не знався на мексиканських відносинах, яким чином він став ґенералом.

„Як я став ґенералом? — відповідає отаман. „Просто: Я був рядовиком. Убив поручника Мартінеса, взяв його зброю й уніформ і став поручником. Убив потім капітана Вальдеса, взяв його зброю й уніформ і став капітаном. Убив потім полковника Ґальдоса й став полковником. Учора вбив ґенерала Карльоса, взяв його уніформ і став ґенералом".

Прислухувався цьому інший американець, котрого ґенерал узяв у неволю, щоби вимусити з нього великий викуп. Він закликав ґенерала на бік. Ґенерал, думаючи, що цей хоче вже піддатися, пішов. За хвилю за сценою чути вистріл. За ще одну хвилю на сцену входить американець, защіпаючи на собі блюзку ґенерала. Відтепер він мексиканський ґенерал.

ЗВІДКИ ПОШЕСТЬ НА ПОЛКОВНИКІВ.

„У таких часах, як отсі", — каже Доналд А. Лейрд, директор психольоґічної лябораторії університету Колґейта, „нема людей, що робили би між людьми стільки клопоту, скільки роблять люди, що хочуть бути босами".

„З кождого боку чують горожани вічні босівські накликування, що гукають над ними, що вони мусять зробити або це або онто... Як горожанин робітник, то його припмпемець переміняється на Сталіна... Десь кождого з них укусив „ґедз босівства".

Лейрд дає своїй статті наголовок: „Чи вас укусив ґедз босівства?"

СКІЛЬКИ В НАС ПОЛКОВНИКІВ?

Цей Лейрд у своїй статті наводить цікаві розсліди про поширення босівства серед американців. Розсліди ці робив д-р Ґ. В. Гепнер, психольоґ у сиракюзькім університеті. Вибрав він для свого розсліду тисячу осіб, дивлячися при тому за тим, щоби ці люди представляли кожду верству суспільности.

При розслідах давав він цим людям питання, з котрих виходило би, чи їх покусав „ґедз босівства". Очевидно, люди самі не знали, до чого питання зміряють, бо якби були знали, то були би певно ховалися з своїми намірами. Людина, котру вкусить „ґедз босівства", ховається з тим, як людина, котру вкусила вош.

Показалося, що на тисячу осіб, котрих допитував д-р Гепнер, 8 процентів чоловіків та 17 процентів жінок виразно признали, що їх укусив „ґедз босівства".

Варта би розслідити, скільки людей покусав цей „ґедз" серед українців.

ПРОЯВИ НЕДУГИ.

Коли д-р Гепнер говорив, що стільки жінок і чоловіків признаються, що їх покусав „ґедз босівства", то це не значить, що вони самі до цього просто призналися, що вони хочуть іншими босувати. Вони признавалися мимоволі, відповідаючи на преріжні питання.

Ці люди не можуть думати про кооперацію з іншими людьми. Вони не можуть дивитися за потребами й вимогами інших людей, а тільки за своїми. Як інша людина не хоче їм уступити, вони представляють її як шубравця, дурня, нелюдяного, чи що там. Вони не конче все видають прикази безпосередньо: „Ти зробиш мені це і це!" Частіше вони заставляють людей повинуватися своїй волі своєю сварливістю, загонистістю, горячковістю. Людей, покусаних „ґедзом босівства", пізнати по тім, що вони не можуть спокійно дискутувати про справи. Вони люблять про себе вічно говорити. Це завзяті самохвальки. Довкола них ніхто не працює, тільки вони. Якби не вони, все сталоб.

НЕ ТАК ТІ ПАНИ, ЯК ПІДПАНКИ.

Є люди, покусані „ґедзом босівства", серед справжніх панів. Лейрд каже, що старий Джей. Пі. Морґан так тяжко хорів на босівство, що навіть босував на родинних пікніках. „Божественна Сара", себто Сара Бернард, відома акторка, босувала над своїми слугами, любовниками і навіть королями, поводячися як дрібничкова цариця.

Смішна вона була цею своєю дрібничковістю, але ще смішніші ті люди, що на маленьких позиціях, на яких нема нагоди до босування, старшують іншим людям з тою нахабністю, що заставляла наших людей говорити: „Не так ті пани, як полупанки".

ХТО ТУТ ҐАЗДА?

Л. Лейрд сказав теж кілька цікавих слів на адресу чоловіків, що все дивляться за тим, щоби старшувати над своїми жінками.

Він каже, що робітник, який у фабриці слухає по рабськи свого нахабного пана, в своїй хаті звичайно старшує над своїми дітьми й своєю жінкою.

Лейрд каже, що таких чоловіків можна би направити, якби їх переконати, що сотки дітей утікають з дому, а багато жінок зраджує своїх чоловіків через те, що батько родини й муж поводиться у хаті по босівськи.

Але чи можна переконати людину, що знаходить собі відраду за свою боязливість перед босами в босуванні безпомічною жінкою або дітьми? Чи не краще було би відучити такого чоловіка від босування, навчивши його не гнутися по рабськи перед своїм босом?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НОРВИЧ, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Дня 11. лютого відбувся в нас відчит п. Евгена Ляховича, влаштований заходами відділу ч. 67 ОДВУ. На відчит прибули члени і прихильники з Вілементик і Честофіл. Відчит був дуже повчаючий і відкрив очі таким, що то блукали попід червоними плотами. Відчит відкрив голова відділу Г. Дячишин, що теж і зарядив збірку на допомогу визвольній акції. По відтягненню розходів вислано до Централі ОДВУ $22.25. Всеї збірки було $31.10. Жертвували: А. Мних з Вестерлі $1. З Норвич, Конн. по $2: Г. Дячишин і Л. Цюпрак. По $1: Д. Галиш, Н. Тимчук, А. Романович, Б. Цюпрак, Гонората Дячишин, Марія Цюпрак, І. Романович. По 50 ц.: Д. Кудлик, І. Яник, пані Андрусяк. По 25 ц.: Пані Романович, В. Горошко, Ю. Ковальчук, пані Гнатюк. З Вілементик, Конн., по $2: В. Гірчиця і К. Гірчиця. По $1: В. Добуш, А. Савка, Туранський, пані Туранська, о. Поліщук. З Честофіл: пані Турська $2, о. Шнур $1. Дрібними $4.60.

Присутній.

З українського життя в Америці

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Що зробити із святом у честь митрополита Шептицького?

Проф. Олександер Кошиць підготовляє 8 українських хорів з околиці Ню Йорку до величавого концерту в честь митрополита Андрія Шептицького в Карнеґі Гол у Ню Йорку на неділю, 31-го травня б. р. Імя проф. Кошиця ручить за взірцеву програму. Дохід призначений на докінчення будови Українського Шпиталю у Львові.

Тільки знаємо досі із оповістки комітету, що підготовляє це свято. Але це саме вже повинно вистарчити, щоб наше громадянство від себе поробило приготування, щоб свято стало національною манифестацією. На наші часи припали великі світові події, наше покоління переживало визвольну війну, наша живуча суспільність діждалася своїми очима оглядати великі діла історичних постатей. Такою постатею являється теж і особа митрополита Шептицького, що святкує цього року 35-ліття свого високого уряду чи становища.

Галицька українська суспільність відчуває благодати оцеї небуденної людини. Не від цього року знає його імя українська нація. Неодин із чолових теперішніх українських артистів, учених людей, корифеїв у громадській роботі та в національному житті зазнав його підмоги в своїй молодости. Установи, що їх заложив, утримував і ще утримує митрополит Кир Андрій, висилають у світ десятки української молоді кожного року. Багато з них уже на становищах, багато самі стали діячами. Мистецтво, наука, література знайшли в ньому великого покровителя. Національний Музей, Національний Парк („резерват"), Захист для скатів, Народня Лічниця, а вкінці і Богословська Академія як завязок українського університету — це лише побіжне вичислення установ, з якими величається сьогодні українська нація і з яких користає. Не теперішнє покоління може оцінити величню постать митрополита Андрія, а аж калісь нація відчує його всесторонню діяльність.

Оце лише для пригадки нашому громадянству в Америці перед ювилейним святом. Чи не вистарчає ця пригадка на це, щоб ми всі віддали почесть живучому Батькові Народу? Постать його така, що вистає високо понад усіх інших чолових людей і провідників. Тому не повинно між нами бути місця на завидь чи на легковаження його заслуг для нації. А коли пошануємо Батька Народу, то пошануємо й себе самих.

Д-р Семен Демидчук.

ЧЕСТЕР, ПА.

Свято Шевченка.

Дня, 15. березня б. р. відбулося в Українській Галі свято в честь нашого генія Тараса Шевченка.

Програма цього свята була доволі обширна. В перший частині виступив мішаний хор під проводом п. Корольова. Дівчата, гейби розцвілий мак, виступили в гарних народних строях, на тлі гарно прибраної сцени, що представляла українську хату.

І понісся Шевченків „Заповіт". Було ще кілька стрілецьких пісень, гарно відспіваних. У „вступному слові" візвав п. Тершавський склонити голови і зложити поклін великому пророкові українського народу, Тарасові.

Реферат про Шевченка англійською мовою виголосив з чуттям молодий хлопець Луцик, а гарну святочну промову сказав о. Мицик.

Промовець розказав коротко про життя і творчість поета, а задержався довше над заслугами, які поклав Шевченко для українського народу. У своїх творах вживає Шевченко живої народньої мови і своїми прекрасними поемами доказує, що ця мова через свою милозвучність і багатство слів надається до висказування якнайважніших почувань і поривів душі. Між іншим Шевченко в своїх поемах вказує нам шлях, яким повинні ми прямувати. Він не хоче бути — як інші — рабом, підніжком, не хоче для України таких влеслвих подруг як Польща, чи Росія — ні! Він знає, що Україна мусить числити тільки на свої власні сили, а не може надіятися чужої помочі. Нам не подорозі з нашими сусідами, бо вони радіб проковтнути Україну за одним махом. Тому годі нам ждати із заложеними руками на чужу поміч, а треба братися до сірої, муравлиної праці для добра народу.

Друга частина програми це: діточі співи і деклямації. Над вишколенням діточок працював о. Мицик. І справді! Немало мусів понести трудів, щоб так гарно вивчити дітвору, бо хто не мав нагоди вчити дітей, цей не зрозуміє, як багато треба мати терпеливости та як багато посвяти вимагає вивчення хочби одної пісні, чи вірша, а їх було кілька.

В третій частині програми бачимо сценічну картину п. з. „Тарасова ніч". На першому пляні висока могила з білим хрестом, а в могилі похована колишня слава й воля України. Самаж Україна — жінка в чорній жалібній одежі з терновим вінком на голові, закована в кайдани. Та надходить час, являються месники народних кривд, що йдуть її визволяти. Її жалібна одіж стає світлою, торжественною, а терновий вінок заміняється на цвітистий.

На сцені являється знову цілий хор і відспіванням національного гимну свято закінчується.

Це так сказатиб, перебіг свята — зміст.

Яке враження винесла я з цього свята?

Я перший раз є на Шевченківському святі тут в Америці. І скажу правду, що в ніякий спосіб не можу собі пояснити цеї байдужности, з якою віднеслися до таких свят українська молодь. Свято, що правда, пройшло гарно, але при дуже маленькій участи української.

Наскільки було би краще, якби на сцені виступив сильний хор, що складавсяб з кількадесятьох осіб! Як горно булоб, якби саля була виповнена вщерть українцями, що прийшли в цей спосіб звеличати свого генія. Деж ця „золота, буйна молодь", хлопці і дівчата, що так потрафлять співати ріжні найновіші пісеньки навіть по вулиці? Чому ж тут не беруть участи в такому величному святі?

Припустім, що працюють, не мають часу ходити часто на проби. Алеж цеї молоді не видно й на салі? Кількадесять старших жінок і мужчин і те все. Такого свята кожний старий, чи молодий, чи навіть дитина повинні довго очікувати, і з розрадуванним серцем його святкувати. Та так не є. І це дуже сумний факт, над яким треба застановитися і зарадити цьому лиху. Передовсім молодь повинна взятися за працю для добра нації, бо так, як є тепер, це сором.

Говорю не зі злоби, а зі щирого серця і то тільки те, що накипіло у ньому і на що не може воно знайти оправдання чи відповіди. Нам треба праці, а як не будемо працювати, то й не будемо мати нічого, бо, як сказав наш поет Грінченко: „Праця єдина з неволі нас вирве!"

Тетяна Кахновець.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Протестаційне віче.

В неділю, дня 15. березня, відбулося в нашій громаді стараннями відділів ОДВУ (4-го і 24-го) при співучасти українських товариств і організацій велике протестаційне віче проти несправедливого та жорстокого засуду 12-ох молодих українських націоналістів. Велика галя-авдиторіюм Чедсі Гай Скул була заповнена. Віче відкрив голова 24-го відділу ОДВУ гром. В. Сковрон і попросив присутніх, щоб повстанням з місць віддати пошану українським Героям. Опісля поликав д-ра А. Кібзея, щоб проводив вічем. Д-р Кібзей коротко, але річево представив значіння і ціль цього віча та покликав на першого бесідника представника від української молоді, родженого тут п. І. Іванчука. Другим бесідником був п. П. Дуда з Віндзор, Канада. Головний реферат виголосив прибувший недавно з Европи п. Е. Ляхович. Місцевий адвокат, п. І. Панчук відчитав резолюції, які вічевики приняли повстанням з місць.

Віче відбулося в дуже гарнім порядку й це є явним доказом, що й у Дітройті український нарід розуміє, хто його ворог. Видно, що ми таки навчилися пізнавати фарбованих лисів, як теж навчилися цінити надлюдські зусилля та жертви, потрібні до здобуття та закріплення держави. Всякі заходи „наших приятелів", щоб віче розбити або до нього не допустити, були безуспішними. Вони ще заохотили громадянство до численнішого прибуття. На віче ніхто з противників не важився робити заколот.

На заклик предсідника, щоб разом з моральною піддержкою дати також і матеріяльну, присутні зложили понад 150 долярів, які призначено на допомогу засудженим у Варшаві.

Віче закінчено піснею: „Не пора".

Вічевик.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 19. березня б. р. по короткій недузі помер **Гаврило Сушко**, член тов. ім. І. Франка, від. 334 у Клівленді, О.

Покійний походив зі села Коціхович, повіт Перемишляни, Галичина. Прожив 49 літ. До У. Н. Союза вступив у 1925 р. Покійний полишив вдову Катерину і пятеро дітей. Був діяльним членом свого товариства, в якім сповняв уряд рекордового секретаря 2 роки. Був тихої вдачі і загально шанованим та жертволюбним, бо ніколи не відмовляв дару на народні цілі. Тим всім він зєднав собі загальну симпатію, і не диво, що на його похорон прибули численно всі члени і знайомі.

Похорон відбувся 23. березня. Похорон відправив о. М. Запаринюк, що теж виголосив прощальну промову, підчас якої всі присутні заллялися слозами. Покійного поховано на цвинтарі укр. прав. громади.

Родина щиро дякує всім тим, що віддали Покійному останню прислугу.

Всі члени тов. ім. Івана Франка прощають свого товариша і приятеля з великим жалем.

В. Й. П.

М. Шмігельський,
рек. секр. 334 від. У. Н. С.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Збори Бр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 259, відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 2-гій пополудні, в гали парохіяльній, 4950 Савт Павліна вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. — Андрій Фоца, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Отсим подаємо до відома членам і членицям, що збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 1-шій пополудні, в гали У. Н. Дому. Просимо членів прийти на збори і вирівнати свій довг. — Гр. Степанек, фін. секр.

ДІРБОРН, МІШ. Відділ 141 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 2:30 пополудні, у Фордсон Гайскул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Йосиф І. Подьовий, предс.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 5 квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Райс і Оклей вул. Напоминаємо ще раз всіх своїх членів, щоб прийшли на збори, бо маємо важні справи до вирішення. Члени мусять вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі поступимо згідно з ухвалою. — Петро Сачавський, предс.; Михайло Семків, кас.; Василь Пилипів, секр.

Клівленд, О. Повідомляємо всіх членів Тов. ім. Ів. Франка, від. 334, що місячні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 12:30 пополудні, в У. Н. Домі на другім поверсі. Просимо довгуючих членів прийти і вирівнати свої залеглости. З причини, щ на 12. квітня припадає Великдень, збори відбудуться один тиждень скорше. — М. Задорецький, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; М. Шмігельський, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Мир, від. 368, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 1-шій, в гали церковній при Вест Скул вул. Просимо всіх членів прийти на означений час. — Уряд.

ЮТІКА, Н. Й. Бр. св. Петра і Павла, від. 58, подає до відома своїм членам, що місячні збори відбудуться 5. квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, там де все. Збори будуть 5. квітня тому, що 12 квітня припадають великодні свята. Кождий довгуючий член має прийти і заплатити свою вкладку, або буде суспендований. — Т. Реміловський, предс.; Л. Гарматюк, кас.; М. Романів, секр.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 2-гій пополудні, в українській гали на Норт Гудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Микола Головка, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що звичайні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 2-гій пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. Маємо важні справи до полагодження, тому обовязком кождого члена є бути на зборах. Довгуючих членів напоминаємо, щоб прийшли і вирівнали свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Збори відбудуться один тиждень скорше тому, що збори випадають якраз на великодну неділю. — І. Живицький, предс.; Г. Яськів, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 12:30 пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори точно на час. Важна справа до вирішення, а це товариський статут буде предложений до ухвали. Довгуючі члени, як не являться на ці збори, або не вирівнають своїх залеглостей, будуть суспендовані. — Я. Лежняк, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, в годині 3-тій пополудні, в салі У. Н. Дому, 760 Стейт вул. Просимо всіх членів прийти на збори і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Григорій Дячишин, предс.; Ілько Лабуза, кас.; Микола Пашин, секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 5. квітня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Обовязком кождого члена є прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — П. Маїборський, секр.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS HAIL LIFE OF SHEVCHENKO, NATIONAL HERO OF REVOLUTION.

By John Mihal.

Crowded beyond capacity, the Ukrainian National hall, 2253 W. 14th st., was the scene yesterday of a patriotic commemoration by Cleveland Ukrainians of their greatest poet, painter and prophet, Taras Shevchenko. The celebration marked the one hundred and twenty-second anniversary of his birth and the seventy-fifth anniversary of his death. The two anniversaries fall one day apart.

Life of Shevchenko, his zeal and work for liberation of his people were themes of the speeches, one in English by John T. Bilinski, the other in Ukrainian by Dr. Alexander Sushko, professor of Slavonic history at Chicago university.

"Rise, tear down the chains, redeem the freedom of Ukrainians! God and his truth are on your side!" the poet was quoted by Dr. Sushko, who painted the Ukrainian hero first as a romantic nationalist, later as a fiery revolutionist who attacked fiercely the czarist regime. For that he was arrested and sent to prison in Siberia.

Memory to Last Forever.

"As long as the Ukrainian nation will endure and the sun will shine from heaven," said Dr. Sushko, "the Ukrainians throughout the world shall forever observe with piety the memory of their greatest national hero, martyr and prophet.

"Come to the Ukrainian gatherings and listen to the most beautiful and inspiring songs, and you will understand the genius of the humble Ukrainian peasant who by the grace of God became one of the greatest heroes of the world."

Others who spoke were the Rev. Basil Merenkow, pastor of SS. Peter and Paul Ukrainian Greek Catholic church, and Omer E. Malisky, president of the United Ukrainian organizations, who presided. The united organizations sponsored the event.

Dinner Concludes Program.

Choral singing of Ukrainian folk songs and Shevchenko's poems set to music formed the greater part of the commemorative program.

Participating in it were the Ukrainian chorus of Cleveland, under the direction of Leo Sorochinsky, and the mixed chorus of SS. Peter and Paul's church, led by Anthony Kohut. St. Wolodymir's string orchestra, directed by Mitro Zazworsky, furnished music. Soloist were Olga T. Hrycey, pianist, Mary Boyko and Anna Kuchta.

A dinner completed the day's activities.

(The Cleveland News, March 23, 1936).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ОЧАЙДУШНИЙ ЧИН ВІСТУНА ГЛАДІЯ.

В часі другої офензиви по чортківським бою стояв в околиці Підгороддя над Гнилою Липою курінь VII-мої бригади, який боронив переходу через ріку. Сотні розмістилися під селом, а над рікою стояли застави (фельдвахи). Командантом одної такої застави був вістун Гладій.

Противник перегруповував тоді свої сили. На фронті було тихо. Стрільці, перетомлені довгими маршами від Чорткова, спокійно відпочивали в ровах, шукаючи прохолоди перед спекою.

Застава вістуна Гладія мала глядіти на пільну доріжку, що йшла понад річкою, скручувала на деревляний міст і йшла на тамтой бік. Там губилася серед ланів збіжжя, що доспівало на літній спеці.

Була гаряча червнева днина. Якась дивна тишина й лінь залягли цей чарівний куток рідної землі. Тільки час-до-часу обзивався нечайно десь далеко крик пугача — і знову запанувала тиша й спокій.

Вістун Гладій зі своїми стрільцями лежав укритий у прибережних хащах і своїм вірлиним зором глядів на тамтой бік ріки, де були „вони". Ця свідомість робила з цього закутка смугу дивної, причаєної небезпеки. Треба було пильно вважати.

Нагло він оживився. На доріжці появилися два чоловіки. Одягнені в селянські сіраки, один у кашкеті, другий у крисані — вони в мирний час не робилиб ніякого враження. От вийшли собі до праці, а може йдуть до ріки скупатися.

Але це воєнний час. На самій грані двох ворожих сил. Це дуже підозріле. Вістун Гладій піднявся й, тримаючи в руках кріс, готовий до стрілу, чекав, аж вони підійдуть ближче. Ось вони вже коло застави, яку щойно тепер помітили.

— Слава Ісусу Христу — здоровкають стрільців привітно, по християнськи.

І переходять. Звертають кроки на межу, але тут же здержав їх короткий оклик вістуна:

— Стій!

Вони затримуються. Їх очі неспокійні.

— Куди ви?

— Та, пане старший, ми селяни, йдемо до свойого села.

— Перепустки маєте?

— Аякже.

Витягають зложені в восьмеро перепустки, видані командою VII. бригади. Все ніби в порядку.

— Можете відійти.

Вони відходять. Ідуть на межу, в протилежний бік від ворожої сили. Зір вістуна Гладія супроводжає їх, аж доки вони не сховалися серед високого жита, — а потім скоренько, хижим скоком, вбігає на межу і йде за ними.

Тепер має їх на оці, але вони його не бачать. Ідуть іще якусь хвилину, потім раптом здержуються, оглядаються, обережно на всі боки — і шугають у жито. Вістун Гладій зорієнтувався в одну мить: він кидається теж у жито й виходить аж біля ріки. Він знає, що вони напевно попрямують теж туди. Він не помилився. За хвилину він побачив обох їх, згорблених, червоних від жару сонця й швидкого бігу — як вони обережно виходять із жита і кидаються в ріку. За рікою на яких 200 м. ворожі окопи.

Нема ні хвилини до страчення. Вістун Гладій вискакує з жита й кричить:

— Стійте, бо стріляю!

Але вони вже в ріці і всією силою стараються дістатись до берега. Тепер вістун важиться на очайдушний крок: він кидається за ними до ріки і заки вони добрили до берега — він уже біля них.

— Стійте!

Вони втікають. Двома кроками вістун знайшовся біля них і багнетом загородив їм дорогу. Один з них кидається вістунові в ноги і хоче звалити його на землю. Вістун прикладом гатить його в голову, а рівночасно прикладає багнет до грудей другого.

— В тій хвилі оба назад, бо тут ваша смерть!

Але нагло відозвався вогонь з ворожих окопів: там запримітили їх.

— Марш назад!!! — реве вістун. Положення є надавичайно грізне. Вістун глипнув взад і побачив, що з окопів вибігає ворожа розвідка.

Ще секунда — і вістун прикладає палець до язичка в крісі. Ще має час застрілити обох, і втекти до своїх. Але вони оба теж зміркували, що їм грозить нехибна смерть і оба, навіть той приголомшений, звертаються взад і біжать.

Допали ріки. Ззаду стріли. Вістун попихає багнетом то одного то другого. За хвилину всі три на другім березі ріки — а там уже чекають на них стрільці з застави Гладія. Небезпека минулася.

Застава з двома полоненими просувається до своїх хащів. Тут обох сковують дротом — і вечором, при зміні застави відводять до команди сотні.

В команді виявилося, що це були два небезпечні розвідувачі, що несли з собою, зашиті в одягах, дуже важні звідомлення про стан і розположення У. Г. А. на фронті.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(132)

Як кулі бандитів свистали попри нього, Тарзан міг легко сховатися в коронах дерев. Він міг сховатися в кущі та зовсім сховатися від ворогів. Але замісць цього він обернувся і біг просто перед своїми ворогами так, щоби вони його бачили.

Тарзан не мав великого поважання для цільности їх вистрілів. Він знав, що араби стріляли зо старих рушниць і на його щастя його думку потвердили факти. Крім цього серед загальної метушні й страху вони не все могли до нього добре прицілитися серед гущавини.

Він кинувся в ліс, в котрім були сховані жовніри, а потім на поляну, де його нічого не закривало від огню його ворогів. Серце лейді Бет билося, як молотом, бо тепер мала рішитися доля стратегії Тарзана.

Тарзан біг кривулькою, щоби його не могли так легко поцілити вороги. Він уже був на половині поляни, коли з ліса вийшли його вороги. Тепер. Назір, їх провідник, крикнув до них: „У цей спосіб ми його ніколи не дістанемо. Цїляйте спокійно, а потім доперва стріляйте!"